

Književnost u Podravskom zborniku

MIHAELA CIK

1. Književnost u počecima Podravskog zbornika

Književnost je od samih početaka Podravskog zbornika jedna od njegovih ključnih sastavnica, a tu poziciju ima i danas. Pod književnošću podrazumijevamo književne priloge podravskih autora (poezija, proza i drama), koji se obično nalaze na posljednjim stranicama Zbornika, ali i priloge o književnosti, odnosno stručne i znanstvene radove. Njima se mogu pribrojiti i radovi koji primarno obrađuju srodne teme, poput knjižničarstva, nakladništva, biografija ili narodnih običaja, a rubno se dotiču i književnog stvaralaštva.

Opaska Božice Anić da „književni prilozi čine gotovo trećinu Zbornika“¹ najviše vrijedi za ranije brojeve kada je i do petnaest autora u njima objavljivalo svoje radove. Prvi broj Zbornika zavrjeđuje posebnu pažnju jer je na neki način zadao smjer kojim će se kretati predstavljanje književnosti u narednim godinama. Čini se da je uredništvo odlučilo u prvom broju objaviti radove koji se bave najistaknutijim književnicima povezanim s Podravinom. U tom je smislu indikativno da je i prvi književni rad posvećen velikom imenu hrvatske kulture koje se može povezati s podravskim prostorom. Riječ je o slikaru i profesoru na zagrebačkoj Akademiji likovnih umjetnosti Krsti Hegeđušiću čiji rad s Ivanom Generalićem i Franjom Mrázom figurira kao zamašnjak naivne umjetnosti. Nakon tekstova koje su o njemu napisali Juraj Baldani

i Dragutin Feletar, nalazi se pjesma Brod Mirjane Hegeđušić s posvetom ocu.²

Na tekstove o Hegeđušiću prikladno se nastavlja tekst o tada još živućem Miroslavu Krleži (1893. – 1981.), Hegeđušićevu suradniku i autoru antologijskog Predgovora njegovoj mapi crteža Podravski motivi (1933.). Autor teksta je Miroslav Vaupotić, profesor na zagrebačkoj kroatistici, koji je istaknuo šest ključnih dodirnih točaka Krleže i Podravine, od kojih su Podravski motivi, dakako, jedna. A jedna od njih je i koprivnički nakladnik Vinko Vošicki o čijoj je izdavačkoj djelatnosti riječ u narednom tekstu.³ Iako tema nije primarno književna, Vošicki će u književnost ući kao lik četiri desetljeća kasnije zahvaljujući romanu Marka Gregura iz 2020. godine, koji je čitateljima Podravskog zbornika predstavljen već 2018. kroz jedan ulomak. Među autorima priloga o književnosti u prvom broju Zbornika su i Božidar Pavleš, jedan od redovitih suradnika, s tekstom o Mihovilu Pavleku Miškini, te Miroslav Dolenc koji je svoj tekst posvetio Grguru Karlovcu, pjesniku poniženih i uvrijeđenih.

Među šest Vaupotićevih dodirnica između Krleže i Podravine je i Krležin doživljaj Galovićeve pjesničke zbirke *Z mojih bregov*. Galovićeve kajkavski stihovi, ali i ostatak njegovog opusa podjednako privlače istraživače i književnike te im služe kao inspiracija za vlastito stvaralaštvo. Tako u Zborniku iz 1975. niz književnih priloga otvaraju pjesme Frana Kon-

1 ANIĆ, Božica: Bibliografija Podravskog zbornika: Retrospektiva 1975. – 2014. Koprivnica: Muzej grada Koprivnice, 2015., 8.

2 Pjesmu je autorica potpisala pseudonimom Mirjana Jelen.

3 Riječ je o tekstu „Marginalije o koprivničkoj izdavačkoj djelatnosti“ Vladimira Blaškovića.

celaka, od kojih je jedna posvećena Galoviću, a slijede pjesme Milana Krmpotića i Božice Jelušić, priče Božene Loborec i Božidara Pavleša te putopis Dragutina Feletara.

2. Urednici za književnost

Uz urednika Dragutina Feletara i odgovornog urednika Franju Horvatića u izmjenjivom uredništvu Podravskog zbornika prvih su godina bili članovi koji su se bavili književnim temama, poput Božene Loborec, Božidara Pavleša, Vjekoslava Prvčića i Milana Sigetića. Božena Loborec preuzela je 1981. i 1982. ulogu odgovorne urednice, a Vjekoslav Prvčić tu je funkciju obnašao 1991. i 1992. Rano se u povijesti Zbornika javlja i posebna komisija za odabir književnih priloga. Tako su, primjerice, 1979. i 1980. u njoj bili Zvonimir Golob, Alojz Majetić i Franjo Horvatić, odnosno uredništvo Zbornika. Spomenimo i da je 1982. uz članak Božene Loborec o osnivanju Društva književnih stvaratelja i prijatelja pisane riječi općine Koprivnica objavljen izbor radova članova i gosta Ivice Jembriha. Velik je dio članova Društva redovito objavljivao svoje radove u Zborniku što potvrđuje važnost njegove uloge u književnom životu Podravine.

Od 2000./2001., kada urednik postaje Dražen Ernečić, uvodi se funkcija urednika za književnost kojom se odgovorilo na potrebu za stručnim odabirom pristiglih književnih priloga. U ovom je broju urednica za književnost bila Maja Gjerek Lovreković, a i nadalje su tu ulogu preuzimali stručnjaci iz područja književnosti, profesori hrvatskog jezika i književnosti u srednjim školama, sveučilišni profesori, a nerijetko i sami književnici. U idućem je Zborniku to bio Slavko Fijačko, naslijedio ga je najdugovječniji urednik za književnost Dubravko Bilić, koji je na toj poziciji bio od 2003. do 2010. godine, a 2011. funkciju je preuzeo Damir Mađarić. Dolaskom Roberta Čimina na mjesto urednika Zbornika 2012. godine, a s ciljem profesionalizacije Zbornika, uvedena je nova podjela tekstova na članke i priloge.

Rubrika Književnih priloga slijedi nakon njih te su dodane rubrike Podravsko nakladništvo, korisna za uvid u književna zbivanja u Podravini, te Podravske kronike, koje je Božica Anić klasificirala pod književno stvaralaštvo. Član uredništva zadužen za književnost od 2012. do 2015. bio je Matija Ivačić, a od 2016. vraća se funkcija zasebnog urednika za književnost te su je obnašali Marko Gregur (2016.), Božica Jelušić (2017.), Mario Kolar (2018., 2022. – 2024.), Zdravko Seleš (2019.) i Lidija Novosel (2020. i 2021.). U ovom je razdoblju došlo i do nužnog odvajanja stručnih radova o književnosti od književnih priloga te se oni sada smještaju, ovisno o njihovoj naravi, među članke ili priloge. Zamjetno je ipak da posljednjih godina broj takvih radova, osobito među člancima, zaostaje za brojem radova iz drugih područja. Svojevrsna je iznimka prošli broj Zbornika (2023.) u kojem su objavljeni radovi izloženi na znanstvenom kolokviju posvećenom Boženi Loborec.

3. Prilozi o književnosti

Zahvaljujući Bibliografiji Podravskog zbornika, koju je 2015. priredila Božica Anić za razdoblje od 1975. do 2014. godine, praćenje tema, autora i broja objavljenih priloga znatno je olakšano. Anić je klasificirala stručne radove, odnosno priloge o književnosti, u kategoriju Književnost, a njima se mogu pribrojiti i radovi koje je smjestila pod kategoriju Prikazi knjiga, osvrti, književni susreti (...). Dodamo li tom broju radove objavljene nakon 2014. dolazimo do brojke od oko sto priloga o književnosti, a njima bi se moglo pridružiti i do dvadesetak radova koji su klasificirani u druga područja, a barem se dijelom dotiču književnosti. Nemoguće je na ovom mjestu navesti sve teme obrađene u Podravskom zborniku, no one obuhvaćaju narodnu književnost, opuse autora iz starijih razdoblja, poput putopisca Jurja Husa iz 16. stoljeća, radove iliraca Tome Blažeka, Antuna Nemčića, Ferde Rusana i Petra Preradovića, književnost 20. stoljeća i suvremeno

stvaralaštvo. Najviše se pisalo o Franu Galoviću i Miroslavu Krleži, a u više je radova analizirano i stvaralaštvo Mihovila Pavleka Miškine. Zbornik je također u nekoliko navrata preuzimao ulogu platforme za objavu radova sa skupova posvećenih književnicima, kao što je bio slučaj 2003. godine povodom 100. godišnjice rođenja Đure Sudete te 2010. povodom obilježavanja 70 godina rođenja i 30 godina umjetničkog rada Enerike Bijač.⁴ Iako su snažne autorske ličnosti koje su doživjele afirmaciju izvan zavičajnog kruga češće obrađivane, treba istaknuti ulogu Zbornika kao platforme za objavljivanje radova o zavičajnim književnicima, poput Đure Rašana, Frana Koncelaka ili Mate Kudumije. Tu su i oni autori kojima književnost nije bila među primarnim djelatnostima, pri čemu se po broju radova u kojima se obrađuje njegov književni rad ističe slikar Ivan Večenaj. Posebna važnost Podravskog zbornika leži u činjenici da su neki od priloga objavljeni u Zborniku među prvim objavljenim radovima i referentna točka za proučavanje stvaralaštva suvremenih podravskih autora.

Najviše priloga, njih petnaest, napisao je Zdravko Seleš, a po brojnosti ga slijede Božena Loborec, Božica Jelušić i Božidar Pavleš. Iako češće autori iz Podravine pišu o svojim zavičajnicima, o stvaralaštvu podravskih književnika pisali su i stručnjaci izvan zavičajnog kruga, poput već spomenutog Miroslava Vaupotića, Vinka Brešića ili, u novije vrijeme, Ilije Pejića, Davora Šalata, Lade Žigo i drugih. Dodajmo da je nekoliko radova posvećeno i istraživačima književnosti, poput Jože Skoka i Milivoja Solara, čiji se stručni interesi preklapaju s ciljevima Podravskog zbornika, a neki su u njemu i surađivali.

4. Književno stvaralaštvo

Književno stvaralaštvo zastupljeno je u Podravskom zborniku s oko 500 priloga, od čega se na gotovo dvije trećine odnosi poezija. Po zastupljenosti slijede kratke priče, a mogu se pronaći i ulomci iz romana, putopisi, crtice, igrokazi, drame te radovi klasificirani u kategoriju Memoari. Sjećanja. Kronike. Dnevnici. Biografije. (...).⁵ Osim žanrovske, tematske i stilske prisutna je i jezična raznolikost s obzirom na to da autori nerijetko uz standard pišu i različitim zavičajnim idiomima. Treba istaknuti i zastupljenost različitih generacija spisatelja, kao i uredničke odluke o prihvaćanju radova autora početnika uz afirmirane književnike.

Velik je broj književnika zastupljen u više brojeva Podravskog zbornika, a mogu se izdvojiti i stalni suradnici. Po broju objavljenih književnih priloga na vrhu je Vjekoslav Prvčić, koji je od 1976. do 1990. objavio 19 priloga. Među čestim suradnicima su Božica Jelušić, Žarko Marjanović, Marija Jambrešić, Božena Loborec, Slavko Fijačko i Maja Gjerek. Spomenimo da su u Zborniku objavljeni i radovi Paje Kanižaja, Mladena Kerstnera, Ivana Goluba, a zastupljeni su i dobitnici književne Nagrade „Ivan vitez Trnski“ za mlade autore. Ne čudi da imena proučavatelja književnosti pronalazimo i među autorima književnih priloga, no specifičnost Podravskog zbornika, koju ćemo teško sresti u sličnim publikacijama, jest da istaknuti stručnjaci iz drugih područja, poput Dragutina Feletara ili Radovana Kranjčeva, čije stručne i znanstvene radove nalazimo u prvom dijelu Zbornika, u dijelu posvećenom književnosti objavljuju svoje literarne radove.

Još jedna posebnost Podravskog zbornika, kako je Božica Anić zaključila, „spretno je riješena kombinacija književnog i likovnog stvaralaštva: likovni radovi (najčešće jednog, a ponekad i više likovnih autora) postaju nadopuna književnim radovima”.⁶

4 Kao i slučaju znanstvenog kolokvija posvećenog Boženi Loborec, i ovi su skupovi privukli stručnjake izvan Podravine.

5 Usp. Anić, Božica: Nav. dj., 71–72.

6 ANIĆ, Božica: Nav. dj., 6.

5. Umjesto zaključka

Kako je nemoguće pojedinačno spomenuti svakog književnika autora i proučavatelja koji je objavljivao u Podravskom zborniku, tako je nemoguće i zaključiti tekst o književnosti u Zborniku jer već ovaj broj donosi nove književne priloge. Stoga umjesto zaključka nudimo zahvalu svim književnicima, autorima stručnih tekstova i urednicima koji su gradili Podravski zbornik kao sigurno mjesto u kojem uvijek ima prostora za književnost. Neka tako ostane i u narednih 50 brojeva!